

Indiabrand

A.Lundkvist

Aug 13–18, 2006

Resereportaget inbjuder till en lockande blandning av hgt och lgt, allt sammanbundet genom resan som sdan, vilken om inte annat tillhandahller en kronologi, som knyter den ena hndelsen till den andra. Tydliga aspekter kan upptckas i nstan varje resereportage. Resenren sker kontakt med urinvnaren, vars auktoritet r sjlvklar; detta banar vgen till frfattarens egna analyser, och nr fantasin tryter, kan han eller hon vl hemkommen lnstolsresa i ett lmpligt bibliotek och presentera historiska verblickar fr att fylla ut texten. Men framfr allt skall en reseberttelse framkalla en knsla av nrvaro, lsaren skall bokstavligen krypa in under frfattarens skinn, se med dennes gon, lyssna med dennes ron, och genom dennes nsa insupa dofterna. Allt skall upplevas i realtid, som vore lsaren direkt delaktig i ventyret, lika okunnet som frfattaren sjlv r i upplevelsens gonblick om vad som komma skall hrnst. Fr detta krvs en poets pensel, bilder skall frammanas inte torrt dokumenteras. Livet r inte vad som r mest uppenbart, utan vad som tilldrar sig i skarvarna. Det r dessa skarvar som en lsare frvntar sig f demonstrerade.

Lundkvist reser i rskiftet 1949/50. Indiens sjlvstndighet r fortfarande av frskt datum. Denna vldiga halvkontinent har alltid utgjort en lockelse fr ventyraren, och fr Lundkvist, poeten, samhllsdebattren och frfattaren, mste tillfllet att med egna gon ta pulsen p den slumrande stormakten vara oemotstndlig. Han anlnder med bt, detta civiliserade stt att resa som gradvis, utan jetlag, tillter resenren att bde bildligt och bokstavligen flyta in i det frmmade. De frsta intrycken r de viktigaste, de kan aldrig, liksom ens fdelse, terupprepas; endast i minnet nostalgiskt terkallas. Och r det inte detta som utgr resandets mest sublima lockelse, mjligheten att stndigt terfdas? Att n en gng f uppleva vrlden ssom ny? Lundkvist noterar att istllet fr vita fiskmsarna r det gra krkorna som skrnar kring bten nr den lgger till. Se hr en av dessa skarvar! Vem har ngonsin informerat lsaren fr om denna lilla obetydliga detalj? Och det r den obetydliga detaljen som ger liv t en berttelse, ty livet bestr av myriader av obetydliga detaljer sinsemellan utan skenbar rim och reson, men vars blotta existenser, liksom stenarna p vgen, vgrar att lta sig tnkas bort. Och Indien r framfr allt en myriad av detaljer, ja ven gudarna rknas i miljoners miljoner. Indien r ett frontalangrepp p sinnena, vervldigande i sin totala meningslshet, ty det som bara finns r utan mening, och dri ligger charmen och tryggheten. Ofrklarligt och ofattbart och drmed okontrollerbart.

Lundkvist fascinerar av den ptagliga sexualiteten, det vortex som den sinnliga vrlden roterar kring. Han noterar de lsslpta brsten p skrdekvinnorna p flten, han fascinerar av de bastanta bysterna i Kashmir, hur de stndigt hotar att sprnga de trnga livstycken i vilka de r fngslade. Gudastatyernas falliska form, de akrobatiska krleksvningarna som ger den kalla gestaltande stenen hetta och liv i djungeltemplen. Och Taj Mahal, alltid uppbokad under fullmne ntter, vad r detta om inte annat n ett firande av kvinnobrsten i form av den fullndade kupolen? Men indiern onanerar utan att f utslning, sexualiteten r inte en klla till befrielse utan en hmsko, manad att locka men inte att leverera. Den

sexuelle asketen framfr alla, symbolen fr den indiska massans passion och lngtan efter upprttelse och frigrelse r givetvis Gandhi. Men Gandhi r som den indiska sexualiteten en lockelse men i slutndan en svikare. Han manar massorna, han uppviglar dem, men nr det kommer till kritan, skrms han av kraften han framkallat och hindrar utlsningen. Gandhi, som i sin ungdom var en kostymklodd karririst, en indisk advokat som trngtade efter anglo-saxisk bekrftelse, har i sjlva verket aldrig ltit sina rnder falna. Fr honom var fattigdomen helig. Han lskade sledes inte de fattiga utan fattigdomen som sdan. Det var drfr, spekulerar Lundkvist, han var frmgen att nr det glde prisa de rika frtryckarna, de av grnsls girighet uppsvllda maharadjorna, ty rent logiskt var det ju de som gjorde denna fattigdom, i vilken han sg som det yttersta uttrycket fr indiens sjl, mjlig. Men ven efter att han sviker frmr han att framst som den obestriddige ledaren. Han sviker men blir inte sviken. Hans instinkter fr det slende str honom bi. Saltmarschen var ett ypperligt PR-jippo. Han lyckades frleda massornas frn de centrala problemen, distrahera dem, roa dem. Gandhi identifierade sig med Indien, han sg sig som fadern till dess massor. Lnge borde han leva, minst 125 r ansng han p allvar. Nstan ett halv-sekel innan sin planerade och groteskt uppskjutna hdanfrd faller han fr en lnmrdares kula. Men legenden verlever. Han blir ett helgon, en Kristusgestalt, otkomlig fr kritik och frnuftargument. Han hotar att vilseleda, att urspra uti religijs mystik, istllet fr ini den socialistiska verkligheten.

Med Nehru r det helt annorlunda. Den bittert raljerande tonen hos frfattaren r bortsopad, istllet skriver Lundkvist som vore han blndad av en lysande gudom. Nehru r helt enkelt en mstare, inte minst ssom frfattare. Ivrigt sker Lundkvist sina femton minuters ryktbarhet i ledarens nrhet. Han konverserar, nej tillbedjer den store, skryter andftt med att ha lst alla hans bcker. Han noterar honom frn avstnd, det trtta leendet, den briljanta retoriken. Nehru r socialist, han frenar vsterlndsk rationalism med indisk mystik. Givetvis r han oemotstndlig fr en intellektuell europé, en politisk vnsterman ssom Lundkvist.

Lundkvist far hrs och tvrs ver Indien. Han dyker upp i Benares, vid den heliga floden Ganga. Fr mycket folk. Staden r fr gammal, genompyrad av dd. Floden urldrig. Han reser i Kashmir, flytande fram i husbt, omgiven av ett stndigt skiftande landskap av andra farkoster, under en klarbl himmel fstad vid horisonten med snkldda berg. Han sker upp en otillgnlig by, en sluten vrld fylld av damm, dr alla stumt vnder honom ryggen. Men i Batala, en liten stad i Punjab, frossar skggiga sikher i den mngfacetterade sinnlighet endast det rationellt mekaniska kan generera. De hamrar, svetsar, filar, omgivna av skrothgar, bilskelett och maskindelar. De leker med jrn, eldar och oljor, med motorer, hjul, plogar och cyklar. Deras barnsliga frtjusning glittrande i solstnkta gon. Det r en ren frjd. Inte lngt drifrnr rinner floderna ner frn Himalaya. Snabba, kyliga och klara, brande med sig timmermassor att klyvas av skriande sgklingor fr att sedan utsndra bedvande dofter av harts, kda och sav. Solen flamar som en ugn ver de vxande sgspnshgarna. I Amritsar asfalteras en vg, men de heliga korna kan inte hejdas. Omotade kliver de ut p den slta mjukt ngande massan med sina allt mer kletiga klvar.

Partitionen av Indien var en katastrof. Den resulterade i otaliga massakers och flyktingstrmmar. Lahore och Amritsar tv nrliggande stder separerade av en onaturlig grns med fatala ekonomiska konsekvenser. Exempler kan mngfaldigas. Alla matvare i Amritsar var Muslimer. De hade lrt sitt yrke frn far till son i generationer. Nu r de alla borta. Ddade eller bortflydda ver grnsen. En ypperlig Kashmirmatta bestr av 600 trdinslag per

kvadrat-tum. Tre mn kan tillsammans vva 60 kvadrat-tum om dagen. D arbetar de frn tidig gryning till sen skymning, mer n tolv timmar utan uppehll, och erhller drvidlag tv rupier var. Vem var ytterst ansvarig fr detta? Jinnah, ledare fr 'the Muslim League' r en uppenbar kandidat. En listig och mager advokat, som snart efter sjlvstndigheten skulle d i cancer, men vars fallenhet fr intriger och politiska frslagenhet ledde honom, liksom Gandhi, lngt utver sina visioner naturliga grnser. Men utan det brittiska stdet skulle splittringen aldrig kommit till stnd. I konflikten ver Kashmir tar Lundkvist tveklst parti fr Nehru och Indien. Hade det hela ftt lpa ut sin bana hade den troligen lett till frsoning, men sret tillts hllas ppen genom Frenta Nationernas intervention som fryste hela hndelsefrloppet. Och inte bara ngra r, som Lundkvist d kunde notera, men i retrospekt i ver ett halvsekel, med goda mjligheter att fortstta nyo ett halvsekel till. Redan under Lundkvists tid var det amerikanska stdet fr Pakistan uppenbart. Ett std som lngt efter Lundkvists resa skulle fortstta att frgifta relationer p den indiska delkontinenten.

Boken r ett politiskt reportage, och som sdant br den avslutas med en politisk analys. Frfattaren bidrager med en sdan frn ett gediget frnuftsmssigt vnsterperspektiv, dock vad som gr boken lsvrd r de indiska vignetterna, de frejdiga poetiska beskrivningarna som klamrar sig fast i minnet, medan alla de kloka orden spolats bort av glmskans vattenmassor.

September 1, 2006 **Ulf Persson:** *Prof.em, Chalmers U.of Tech., Göteborg Sweden* ulfp@chalmers.se